

KINDERSCÈNES

Valery Larbaud

KINDERSCÈNES

en een teruggevonden 'enfantine'

Vertaald en van een nawoord voorzien
door Katrien Vandenberghe

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

De vertaalster dankt Literatuur Vlaanderen voor de ontvangen projectbeurs en de uitgever voor deze uitgave. De uitgever ontving voor deze uitgave in het kader van schwob.nl een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 1950 Éditions Gallimard, Parijs
Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Katrien Vandenberghe/
bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam
Oorspronkelijke titel: *Enfantines*
Oorspronkelijke uitgave: Éditions Gallimard, Parijs

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Weteringschans 259, 1017 xj Amsterdam.

Omslagontwerp: Bram van Baal
Omslagillustratie: Yvonne Préveraud
Illustraties binnenwerk: Hermine David © 1926 Éditions Gallimard
(blz. 56, 60 en 92), Halicka (blz. 8 en 176), Germaine Labaye
(blz. 69, 130 en 161), Jeanne Rosoy (blz. 52 en 127)
Portret auteur: Archives Éditions Gallimard
Typografie: Perfect Service, Reeuwijk

ISBN 978 90 295 3975 3 / NUR 302

www.arbeiderspers.nl

Inhoud

Rose Lourdin	7
Het hakmes	23
Het uur met het Gelaat	53
Dolly	63
Het Grote Tijdperk	73
Rachel Frutiger	117
Vakantietaken	129
Portret van Éliane op haar veertiende	165
Gwenny-all-alone	183
Nawoord	203

Rose Lourdin

Voor Léon-Paul Fargue

‘Met onze haren strak gehouden door een lange ronde haar-kam en onze vlechten opgerold en opgeborgen in een zwart netje hebt u geen idee hoe hard onze gezichten eruitzagen. En hard waren we voor elkaar, en ongelukkig. Ik was in ieder geval ongelukkig op dat pensioonaat in de provincie. Ik geloof dat ik toen altijd koude voeten en vingertoppen had – ik was een stil en triest meisje. Wat ik aan vrolijks heb, kwam pas door mijn eerste liefde als vrouw. Op mijn kostschool in de Jura noemden de juffen me een “stiekemerd”.

Ik had van Rosa Kessler gehoord nog voor ik haar zag. Het was de avond van mijn aankomst. Ze was vast populair: meisjes van de middelste groep hadden het met opgewonden stemmen over haar: “Röschen... Röschen...”

Ik vroeg me af hoe je dat schreef. Toen zag ik de naam met krijt op een schoolbord staan. Ik dacht dat het haar achternaam was – we werden daar nooit met onze voornaam aangesproken. Een paar grote meisjes hadden me gevraagd: “Hoe heet je?” en hadden gelachen omdat ik antwoordde: “Rose.”

Het was voor mij wennen om te reageren op “Lourdin”. Eenmaal binnen die schoolmuren leken we onze roepnaam thuis te hebben gelaten. Röschen was de enige uitzondering, waarschijnlijk omdat “Röschen” zo goed bij haar paste...

Ik vond het fijn om te worden berispt. Ik geloof dat ik vaak expres iets deed wat niet mocht om te worden berispt. Niet

dat het me geen pijn deed, hoor, integendeel. De eerste keer bestierf ik het bijna. Het was tijdens het avondeten. De juf gaf me een standje omdat ik me niet netjes gedroeg. Ik had mijn trots en dacht dat haar reprimande me minder zou raken als ik deed alsof ik er niet zwaar aan tilde. Ik glimlachte, als om te zeggen: “Ja, juf, het heeft niets te betekenen en u wilt me vast geen pijn doen, daar bent u te aardig voor!”

De vrouw was bijziend. Misschien zag ze daardoor niet wat er achter mijn glimlach zat. Met ontsteld gelaat vloog ze plotseling op me af, schold me uit voor brutaal nest en riep dat ze die manieren van mij niet zou dulden. Ik was twaalf en voelde dat ze net zo boos op me was als ze op een vrouw van haar leeftijd had kunnen zijn. De hele eetzaal was er stil van. Ze zette me voor straf in de hoek, en daar bleef ik over mijn hele lijf staan trillen tot iedereen klaar was met eten. De hele nacht heb ik gehuild en met vertrokken onderlip mijn tranen opgedronken. Als ik ermee ophield, bedacht ik hoe onrechtvaardig de juf was geweest – met alle macht perste ik die herinnering uit en weer kwamen er tranen van. Ten slotte huilde ik expres, terwijl ik dacht: morgen heeft ze medelijden met mijn zielige ogen en krijgt ze spijt. Dan zal ik haar alles vergeven en veel van haar houden. Ik meende dat ik al van haar hield. We zouden samen over de speelplaats wandelen. Ze zou mijn grote vriendin zijn... Maar ze kreeg geen spijt en ik dreef daarna vrolijk en openlijk de spot met haar.

Een andere keer had ik een dictee toevallig zo goed gemaakt dat de juf Frans me beschuldigde van spieken en me maar niet wilde geloven toen ik dat ontkende. Ik genoot lang van mijn verdriet. Ik hield het dicht tegen me aan. Het bleef twee dagen bij me en toen het ineens was verdwenen, voelde ik me triest omdat ik er zo snel overheen was. Het was toch een onrecht dat je niet vergeten kon. Over twintig jaar zou ik

die vrouw ergens tegenkomen en zeggen: “Weet u nog van dat dictee? Nou, ik had niet gespiekt!” Maar de twintig jaar die mijn onwraakbare getuigen zouden zijn, voelde ik als een enorme bergketen voor me oprijzen, pikzwart en schrikwekkend, in een vreemd land.

Terwijl ik eronder leed, bedacht ik voortdurend dat het niet erg was, dat het zou overgaan zoals ander verdriet was overgegaan, dat het ook weer niet zó pijnlijk was, dat er op datzelfde moment veel ongelukkiger mensen waren dan ik en dat ik hoe dan ook ooit dood zou gaan. Maar ik hield van de smaak van bedwongen tranen, van die tranen die van je oog in je hart lijken te vallen, achter het masker van je gezicht. Ik potte ze op als een schat – ze waren een bron die ik midden op mijn reis door de dag tegenkwam. Daarom vond ik het fijn om te worden berispt.

Maar als ik er meteen overheen wilde komen, hoefde ik maar aan Röschen te denken. In het jaar waarover ik u vertel was ze dertien – een jaar ouder dan ik – en zat ze een klas hoger. Ze kwam uit Duitstalig Zwitserland en dankte daaraan de bijnaam Pruisin. Ik had nog nooit met haar gesproken, maar keek naar haar zo vaak ik kon en elke avond voor het inslapen lag ik innig aan haar te denken.

In het speelkwartier wandelde ze altijd met dezelfde twee vriendinnen. Zij liep in het midden en gaf ze elk een arm. Ik verloor haar niet uit het oog en al gauw kende ik alle trekken van haar knappe, frisblanke gelaat. Ze lachte graag en kon op een vrijmoedige manier haar hoofd opheffen en ineens wegrennen. Haar dartele looppas op de tegels van de speelplaats klonk me spoedig vertrouwd in de oren. Ach, wat stormde het in mijn hart – ontredderd nam mijn hele wezen haar aanwezigheid waar en pas als ze wat verderop liep, durfde ik te kijken. Ze had een ruime, maar stevige buste, een smalle taille,

welgevormde benen; haar rok was al goed gevuld en behalve dat ze te jong was, had ze gerust in de hoogste klassen kunnen zitten. Soms zorgde ik ervoor dat ik achter haar stond in de rij. Haar nek was fijn: onder haar korte, blonde haren waren ternauwernood de twee pezen te zien en de tere huid deed me aan oude theerozen uit mijn prille kindertijd denken... Ik heb geen idee hoe dit begon, maar ik hield van haar leven. Elke druppel van haar bloed was me lief.

Ze had gemerkt dat ik veel naar haar keek en toen we elkaar eens tegenkwamen op de trap, had ze me met haar glinsterende blauwe ogen, waar zelfs het wit in glansde, onverhoeds een blik vol ondeugd toegeworpen.

En op een keer kwam ik tot het besef dat ik meer van haar hield dan ik van mijn eigen moeder en mijn zusjes had gehouden. Met vogelgezang, rust en verre kinderkreten werd het avond; vreedzaam vlijden de schaduwen zich neer tussen de stenen trappen en balkons van het oude klooster, als om er altijd te blijven slapen. Ik liep door een gang waar roze stralen warm door het glas naar binnen vielen en mijn hart was zo overvol dat ik mijn pas versnelde en in één ademtocht fluisterde: "Ik hou van je." Er was nu op aarde een groot geheim: mijn geheim. Al spoedig was ik omringd door andere meisjes, die mijn klasgenootjes waren. Ik vond ze stuk voor stuk saai of gemeen, maar was genoodzaakt om elk speelkwartier in hun gezelschap door te brengen. Eentje vooral had een grofgeschouderd, vierkant postuur, een oudevrouwengezicht met een ongezonde karnemelkteint en kille, altijd vuilbruin omrande kraalogen, en ook nog een rasperige kopstem – ik kan niet zeggen hoeveel weerzin, ja, afgrijzen ze me inboezemde. Nou, haar gunst probeerde ik te winnen en daarvoor kroop ik door het stof, zei altijd datgene wat volgens mij op haar instemming zou kunnen rekenen en precies het tegendeel

van mijn eigen mening was. Hoe minder ik haar kon uitstaan, hoe meer ik fleemde, door haar na te volgen, haar gebaren te imiteren, haar wensen bij voorbaat te vervullen. Die overdreven zelfvernedering liet ik daarna wel varen, maar iedereen bleef dat schepsel en mij als boezemvriendinnen beschouwen – “twee handen op één buik” heette het.

Röschen van haar kant had haar twee vriendinnen en connecties bij de grote meisjes. Er was tussen ons een onmetelijke afstand en ik mocht graag rampen verzinnen – zoals brand op de kostschool – waarin ik haar eeuwige vriendschap won door haar leven te redden. Of ik had zin om op de speelplaats plagerig langs haar heen te lopen, haar boos te maken, haar te dwingen me te slaan. Stel je voor: door haar te worden geslagen, of gewoon maar weggeduwd! Maar alleen al bij de gedachte dat ze me aan zou raken, viel ik haast flauw.

Ik wist niet veel over haar, ik kan gerust zeggen dat ik haar niet kende, want ik zag haar alleen in de eetzaal (van veraf) en op de speelplaats. Maar aan het eind van die winter kreeg ik haar beter te zien, in de ziekenboeg, tijdens de avondstudie.

Rond acht uur deed een van de jonge juffen, juf Spiess – een streekgenote van Röschen – de deuren van de studiezalen op een kier en mummelde: “Ziekenboeg!”

Wie verkouden was of een schoon verband om moest, stond dan op en liep in een rij achter de juf aan naar de ziekenboeg. Röschen ging voor kruidenthee, en rond die tijd kreeg ik zelf ook kruidenthee voorgeschreven.

Als we dan van de ziekenboeg terugkwamen en de deur van het straflokaal passeerden, riep juf Spiess bijna elke avond: “Kessler! Loop je nu alweer te babbelen in de rij? Nablijven en naar het straflokaal, alsjeblieft, en wacht daar op mij... Wat ben je toch een onhandelbaar kind!”

Nablijven was voor alle kleintjes een geduchte straf. Ik

had het nooit zover laten komen dat ik naar het strafflokaal moest – het was in mijn ogen het toppunt van schande, een onuitwisbare smet. Maar Röschen ging er spontaan en met een glimlach naartoe. Dat onbeschaamde en kalme van haar bewonderde ik; het was op het heldhaftige af. En ze had niet eens roodbeuilde ogen als ze het strafflokaal uit kwam. Zelf was ik zo dwaas dat ik me niet meer zou hebben durven te vertonen.

En op een avond meende ik bij terugkomst uit de ziekenboeg zelfs te merken dat ze expres hardop praatte en vervelend deed. Het leek wel of ze juf Spiess bewust provoceerde om naar het strafflokaal te worden gestuurd.

Toen Röschen op een avond het strafflokaal verliet om naar boven, naar de slaapzaal te gaan, sloeg een van de grote meisjes een arm om haar middel en fluisterde haar iets toe. Röschen ademde in haar gezicht en ze lachten naar elkaar. Ik voelde een felle steek en onderdrukte met grote moeite een schreeuw. Het gezicht van het andere meisje had iets vileins; Röschen leunde met een roze blos, lippen van elkaar, ogen vochtig glanzend tegen haar aan. Ik deed de hele nacht geen oog dicht.

Ik had nog niet met haar gesproken. Naar mijn idee was ze trots, nogal vrijpostig en koppig, een beetje “recht voor z'n raap” zoals we zeiden. En ik kon het niet hebben dat ze mijn grote geheim waarschijnlijk doorhad.

Mijn genegenheid voor haar nam rond die tijd vormen aan die volwassenen vast belachelijk vinden. Ik was heel trots dat ik Rose heette, bijna hetzelfde als zij, en om nog meer op haar te lijken begon ik mijn taken te ondertekenen met “Rosa Lourdin”, waarop onze juf me als warhoofd bestempelde. Ik was verliefd op haar naam, vond hem bij haar passen – het was een grote, goedlachse blonde meid...

Een andere keer maakte ik van de lange pauze van drie uur gebruik om naar Rosa Kesslers slaapzaal te gaan en haar reserveschort aan te trekken. (In de week droegen we een zwart schort dat met knopen op de rug dichtging en onze kleren volledig bedekte.) Het was een groot avontuur – ik zie het nog haarscherp voor me. Ik zie de drie hoge ramen, drie strenge witte spoken die toezicht hielden op de beddenwoestijn. De lucht die gelaten boven het stadje hing, drong door hun holle ogen naar binnen en stroomde in blauwige plassen over het geboende parket. Wat bonsde mijn hart in mijn keel toen ik de deur achter me dichttrok! Snel glipte ik de kleedkamer in. Daar was ik veilig. Ik deed mijn schort uit en pakte het hare. Het was voor het eerst dat ik me verkleedde – ik kon amper bevroeden dat het nog eens mijn beroep zou worden. Plotse-ling hoorde ik iets in de slaapzaal. Ik liep de kleedkamer uit en trad het gevaar tegemoet. Het was niets: ik had de deur niet goed in het slot getrokken en die was opengegaan. Ik vloog erop af en duwde ze met mijn volle gewicht weer dicht. In een flits had ik een van de anderen mijn geheim zien ontdekken en aan moord gedacht. Ik liep weer naar de kleedkamer... Ach, als ik terugdenk aan dat afspraakje met het zwarte schort van een kostschoolkind! En ik had me nog zo voorgenomen u dit allemaal te vertellen zonder één keer mijn gezicht in mijn handen te begraven!

Ik drukte de stof tegen me aan, ik dompelde me erin onder en genoot met mijn hele gezicht. Ik pakte ook de smalle leren ceintuur. Röschen had op het witte binnenleer haar naam geschreven. Zachtjes kuste ik die een paar keer. Ik wilde de riem om mijn middel doen, toen ik mezelf opeens door andermans ogen zag. En het leek me allemaal zo belachelijk dat ik mijn eigen schort aanschoot, Röschens schort en riem weer aan de spijker hing en de trap af rende naar de speelplaats. Rosa

Kessler liep te wandelen met een arm om een ouder meisje. Ik ving haar verstrooide blik op en voelde me gerustgesteld en blij. In het voorbijlopen durfde ik haar zelfs aan te kijken en bijna te glimlachen.

Een keer na de vakantie was ik bij aankomst 's avonds op de kostschool erg verdrietig en net toen ik op het punt stond te huilen, kwam juf Spiess me op de gang tegemoet. Ze had een goed hart, kreeg met me te doen en zei: "Lourdin, ik moet even naar mijn kamer, pas jij intussen op mijn werkplek." (Ze had een klein surveillantentvertrek tussen de twee studiezaalen.) Ik zei: "Ja, juf."

"Zo. Ga daar maar zitten... Zal ik een vriendinnetje roepen om je gezelschap te houden voor als je je verveelt?"

"O, ja, juf!"

"Wie wil je?"

Het lag op mijn lippen om "Kessler" te antwoorden. Maar iets in haar blik hield me tegen. Ik had de indruk dat ze mijn gedachten las en op mijn antwoord wachtte om in lachen uit te barsten. Dus noemde ik een slechte leerlinge uit mijn klas, een stomme druktemaakster die me soms plaagde...

Er waren maanden dat ik in mijn leven maar één zorg had, Röschen zien, en maar één hoop, haar bij de eerste gelegenheid een grote dienst bewijzen. Maar ik was te verlegen om avances te maken.

Juist wanneer ik haar niet zag, was ze me het meest nabij. Heb ik u al verteld dat ze een goede leerlinge was? Ja, ook dat jaar kreeg ze weer alle prijzen van haar klas. Daarom alleen al had ik een goede leerlinge willen zijn. Maar regelmatig studeren kreeg ik echt niet voor elkaar. Ik bewonderde haar, omdat zij zowel een leuk en zorgeloos meisje als een ijverige leerlinge was. Welke toekomst wachtte haar? Ze zou een beroemd wetenschapster of een groot artieste worden; de wereld zou

versteld staan van haar verblindende schoonheid en talent; en ik zou, in de schaduw, haar teergeliefde vriendin zijn aan wie ze al haar gedachten toevertrouwde. Ik was er alvast trots op dat ik van haar hield.

In de zomervakantie trof ik bij vrienden van mijn ouders een kindermeisje uit Baden. Ik deed er alles aan om even een praatje met haar te maken, wilde haar vragen hoe je bepaalde dingen zegt in het Duits. Mijn ouders waren erg verbaasd en boos dat ik omgang met dat meisje zocht. Ten slotte wist ze me op een dag te vertellen dat Zuid-Duitsers vaak “Rosele” gebruikten als koosnaam voor Rosa.

En kort na het begin van het nieuwe schooljaar nam ik de proef op de som.

Toen Rosa Kessler op een avond in de gang voorbijliep en we helemaal alleen waren, prevelde ik: “Rosele, mein Rosele...”

Ze draaide zich om en kwam met een strenge, strakke blik verontrust op me af: “Hoe weet jij dat?”

Ze pakte me bij mijn arm. Mijn stem klonk belachelijk zwaar van emotie toen ik antwoordde: “O, ik weet veel, hoor.”

“Echt zoveel?”

Ze nam me nauwlettend op. Ik voelde dat ze bijna geërgerd was. Zelf werd ik bedwelmd door haar aanwezigheid. De tijd was rijp om te zeggen dat ze niets van me te vrezen had, dat het mijn enige wens, mijn allergrootste wens was om haar vriendin te zijn. Maar ik durfde het niet: het had te veel van een liefdesverklaring! Ik hoopte dat ze dan toch de tederheid in mijn blik zou zien. Ik keek haar aan. Trouwens, ik was ervan overtuigd dat ze het wist. Misschien zou ze de moed vinden om ja te zeggen. Meer verlangde ik niet. Een eindeloze minuut starden we elkaar zwijgend aan. Ongemakkelijk sloeg zij als eerste haar ogen neer. Ik had het geluk laten schieten.

Ze liet mijn arm los, gaf me een soort vriendschappelijke por en liep weg met een schutterig “vervelend wicht!”

Maar zelf had ik op dat laatste moment gevoeld dat Rosa Kessler wezenlijk lief, teder en volgzaam was. Als ik erin was geslaagd haar ferm en kordaat terug te roepen, zou ze, voelde ik, teruggekomen zijn en had ik haar op haar knieën gekregen, zomaar voor het plezier. En ineens had ik het gevoel dat ze mijn vriendschap nodig had. Ja, ze was ouder dan ik en toch had ze mijn bescherming nodig. Ze was te lief vanbinnen, ze leek wel een mooie bloem die door de eerste de beste kon worden gekneusd. Ze liep gevaar, wat voor gevaar wist ik niet – ik stond zo ver van haar af! In ieder geval was het een nakend gevaar, iets lelijks en verschrikkelijks. Maar ik vond de moed niet om haar terug te roepen. En de kostbare dagen verstreken.

Wanneer ik naar haar keek, fris en blank als ze was, een blankheid die uit haar diepste wezen naar haar gezicht leek op te wellen als uiting van haar puurheid, dacht ik: ik hou van je! En je bent een goede leerlinge. Binnenkort zullen we vriendinnen zijn. De anderen hebben er geen erg in – ik heb het slim aangepakt en komedie gespeeld om ze niet in mijn hart te laten kijken! Maar we zullen vriendinnen zijn en dan gaan we allebei ons best doen om braaf te zijn en vol liefde onze juffen gehoorzamen en jij zult altijd puur en gelukkig zijn, want ik hou van je!

Ja, straks na de les zou ik dat allemaal tegen haar durven te zeggen. Soms rende ik naar haar toe en bleef dan ineens staan, buiten adem, met wild bonzend hart, totaal de kluts kwijt. Ik stelde mijn poging tot toenadering uit. Nooit was de gelegenheid gunstig genoeg. Ach, hoeveel nachten zijn er niet voorbijgegaan, terwijl ik tussen mijn snikken door stille-tjes om Röschen riep!

Kort voor kerst van dat jaar verliet juf Spiess de kostschool. Het gerucht ging dat ze was ontslagen, omdat ze zich onfatsoenlijk had uitgelaten in het bijzijn van meisjes uit de jongste groep. Maar niemand wist om welke meisjes het precies ging. Rond dezelfde tijd begon een van de groten me te pesten. Ze zette me in een hoekje van de speelplaats in de dwarrelende sneeuw of dwong me onder het afdak het hele eind op één been te hinken. Ik had geen verweer tegen haar. Nog steeds heb ik geen verweer tegen beledigingen en plagerijen – het leven heeft me niets geleerd. Ik kan zelfs niet zeggen dat ik dat grote meisje haatte: ik liet haar begaan tot ze er genoeg van kreeg. Mijn enige wraak was de gedachte dat ik nog meer last had van de walging die ik voor haar voelde dan van haar gemeenheid. Maar omdat ik me ervoor schaamde zo te worden behandeld in het bijzijn van Röschen, deed ik alsof ik het als een spel zag dat die grote en ik hadden verzonnen. En die grote dacht dom genoeg dat ik het niet begrepen had; ze deed dubbel zo gemeen en ik was diep ongelukkig.

Toen we na de kerstvakantie weer op de kostschool waren, zagen we Rosa Kessler niet meer. Ik besepte dat ze niet meer terug zou komen. Een juf vertelde dat ze door haar familie van school was gehaald. Ik herinner me de helderwitte lucht die dag. Alsof op elke ruit een wit vel papier was geplakt. Toch werd het avond. Ik voelde me nog eenzamer dan op mijn eerste avond op de kostschool. Rosa Kessler zou nooit meer terugkomen. Ik aanvaardde de klap zoals je de dood aanvaardt, en met gruwelijk genot ging ik naar het grote meisje dat me het leven zuur maakte om me aan haar grillen over te leveren. Ze liet me de gietijzeren zuilen onder het afdak omhelzen...

Maanden gingen voorbij met de doordeweekse en de zondagse routine. En op een avond dat we weer terug naar kostschool moesten en met een groepje vroeg aangekomen meis-

jes gezellig in een studiezaal samenzaten, begon iemand over Rosa Kessler. Ik deed meteen alsof ik met mijn hoofd elders was en kon van heftige emotie niets horen.

Ze hadden het intussen al over iets anders, toen het meisje dat naast me in de klas zat, dat onderkruipfel met haar oude-wijfjesgezicht, naar me toe kwam en fluisterde: “De Pruisin wordt gemist. Op zijn minst door één iemand.”

Ik had nog de kracht om te vragen: “Door wie dan?”

Maar daar kwam de klap al: “Door jou, ocharm, Lourdin.”

Ik zei niets. Ik kon haar wel vermoorden. Ze ging verder: “Ach, trek het je niet aan! Moet je horen: het schijnt haar schuld te zijn dat juf Spiess de laan uit is gestuurd. Ja, ze zeggen dat ze zich met z’n beidjes in het straflokaal opsloten en dat juf Spiess haar plaatjes liet zien, nou goed, kind, smeerlapperij. En ze zeggen ook dat die twee daar als mannen zaten te roken. Bijna alle grote meisjes wisten ervan; één zal het hebben verklikt en zo is ook jouw lieve schat eruit gegoooid...”

Ik heb nooit meer iets over Röschen gehoord. In het jaar van mijn contract bij het Grand Théâtre van Genève kwam ik eens op doorreis in de stad waar onze kostschool lag en zocht ik de fotograaf op die elk jaar de groepsfoto’s van de leerlingen maakte. Hij had de oude negatieven nog en ik kon een foto laten afdrukken van de groep waarin Rosa Kessler en ik hadden gezeten.

Wat keek ik op toen ik die afdruk in handen kreeg! Al die kleine meisjes in uniformjurk, gekamd op zijn Chinees: waren wij dat echt? Wat zagen ze er zielig uit, net weesjes, en wat stonden hun gezichtjes triest, en bars en boers, alsof het jongens waren...

Op de banken herkende ik blikken en houdingen die ik al bijna vijftien jaar vergeten was. Ineens kwamen de namen van

vroeger uit de diepten van mijn geheugen naar boven, samen met een wirwar van gebeurtenissen waarin ik karakters ontwaarde die toen al waren gevormd. Neem dat grote meisje dat het op mij had gemunt: vettige, hoge, platte wangen, en daarop ingeplant de bovenkant van haar gezicht, met die varkens-oogjes, brutaal en zelfverzekerd, wel wetende dat de wereld niet zal veranderen in de tijd dat ze traag hun dikke oogleden neerslaan. Kijk, ooit moest zij een rijke erfdochter worden. Ik sta links van haar. Iemand zei: “Wat zag u er braaf en triest uit!” En inderdaad, wie zou zich kunnen voorstellen dat dat brave kind dolverliefd was?

Om ons heen stonden de juffen. Ik herkende juf Spiess. Wat vond ik haar knap, rechtdoorzee en rank, met haar hoge losse boord en haar lichte, opbollende haar! Ze had de gewoonte een weerbarstige lok weg te blazen die steeds weer over haar wenkbrauw viel. Toen ik klein was, vond ik haar erg lelijk. Zelf was ik met mijn grote kastanjebruine ogen en mijn lange wimpers veel knapper dan ik dacht. Juf Spiess moet nu veertig zijn.

Röschen zit naast haar op de eerste rij in die groep. Bijna onmiddellijk kwam ze me weer helemaal voor de geest, en met haar ook mijn vroegere vriendschapswaan, al mijn vergeefse genegenheid, en mijn aanvallen van jaloezie. “Mein Rosele”, de grote liefde op mijn twaalfde...

Ik heb zonet geglimlacht, van pure weekheid. Nog heel vaak kan ik, wanneer ik alleen ben, ineens weer alles zoals vroeger zien oplichten door haar blik. Ik ben twaalf en zij dertien. Eindelijk zijn we vriendinnen. Twee meisjes houden elkaar om hun middel vast, armen en handen verstrengeld. Zo vind ik haar op de bodem van al mijn geluksmomenten (ik zoek haar alleen op met een gelukkig gezicht), en alle goedheid, alle muziek: dat is zij. En prompt word ik dan weer op-

geëist door mijn leven van nu: ik ga naar huis en vind op tafel krantenknipsels over mezelf.

Zo. Maar het belangrijkste heb ik u niet verteld. Ach, de kleur, de klank, de aanblik van die voortkabbelende, verre dagen uit mijn kindertijd. De eenzame stem van onze klok op het einde van een lange dageraad waarin vogelgezang overal opklonk; de bloeiende acacia's op de speelplaats, die ik een hele nacht lang op de bodem van mijn slaap naproefde; de nieuwe geur van mijn uniformjurk op zondagochtend, met een volle lesvrije dag in het verschiet om alleen maar aan haar te denken...

Wat doet die straat achter het lege restaurant pijn aan de ogen, helwit als ze is, dambordachtig met harde schaduwen doorsneden. Kijk, aan die hoektafel links heb ik een tijdje terug nog geluncht, de ochtend dat ik vertrok voor een tournee door Brazilië. Wat is er intussen veranderd? O ja, ik ben beroemd! Als ze nog leeft, heeft ze vast over mij gehoord. Maar dan onder mijn artiestennaam, en zonder te weten dat het de kleine Lourdin is. Trouwens, misschien is ze me wel vergeten: uiteindelijk hebben we elkaar amper gekend.'